

מסורת הש"ס

(א) שנת קמ"ט, (ב) רש"י מ"ח, (ג) תוספתא דהלכות פסחים, (ד) ב"ק מה, ע"ש לקמן י: ע"ש, (ה) ק: ע"ש דף ק, ע"ש, (ו) פסחים ג' (ט"ג), ערוchin: ס' ברכות מה, (ז) וברש"י שני"ג, (ח) אר"י ובי"ט יא לנב סנהדרין, (ט) ז"ל עינין לנל דף י:.

תורה אור השלם

1 למנות קיימן בן דודע ונבא
ללב חקקנה:
החלים צ"ב

גיליון הש"ס

גברא אב"ר ר"ג ד' אבות ב', מימיו פ"ב מהל' שמיט' שם ודבב עדיף מנביא, ע"י יושטמי פ"ח דנכרתה עלה דמתניתין בשל"ה בעמ"ל לא עלט יטו ויקחלו: שם שמשאיר ונביא לבב הכהן, עיין רש"י שבת דף קט ע"ג ד"ה ונבנינא: תוס' ד"ה פ"ין ב' בברא וה ק"ב חתום, עיין לקמן דף ק' ע"ב מוס' ד"ה דיומן:

הנהגות הב"ח

(א) גמ' משום דנזק יהודה אמר בר דלמאר רב יהודה אמר רב מלך: (ב) רש"י ד"ה הני מילי ובי' של ראשון המבוטאות הסמוכות להי"ר: (ג) ר"ה א' וימא דזרעא ובי' בשעת ניזר ואי האי בי רדו יומא דקאמרת ביומא דזרעא קאמרת תרי יומי כרנא לא הו: (ד) ר"ה ה' וימא קמרי ובי' לא עטלה ספ"ר ואח"כ מ"ה ונביא י' לו לנב סנהדרין: (ה) תוס' ד"ה פתי ובי' אכל מת בעלמא פסיו: (ו) בא"ד טפח בכל אחד ובשולא פק': (ז) בא"ד פרה דלמא לא קבר: (ח) ד"ה ולא פליגי ובי' שפוז לטווח נגי מלך קבין ורע"פ, שלא היה בו דין חרישת ובי' ראוי היה לטורחא אכל בלחמיה דמק' ובי' כפחות מנ' קבין ודשחא האי נב צנצל כנ"ל: (ט) ד"ה ואי בעית אימא וד"ה אי בעית אימא דה"ל: ד"ה דוולא ובי' הוה לוי למבעי צנצל מלך: (י) ד"ה אמר ובי' סקף מותין אלד נגי:

מוסף לסופות

א. שיותר נח לפתוח מכאן יותר משאר הכתלים שלא נפתח שם מעולם ושחיבתן ליה נאכילו הוא פתוח ונתן נפתח א' מהם הוא טמא וכולן שטורין, שעי"ק.
ב. ון כדבין בית שיש לו פתחים הרבה, ויעי"ל. ג. כי הכא וקבנה לאחלה בחילין.
ד. ולומר צריכיה אנו נביא לברר מה היה בדעתו ונכמה בחילון להקנות. ר"י מנע.

רבינו גרשום

מעכבין אלא שלא פרץ את פצימיו הואיל שאין נפוצין חוקה יט לפותחו: אינו מטמא כל סביביו. אם היה מת בבית אצ"פ ששתום הוא והואיל לא פרץ את פצימיו אינו מטמא כל סביביו דבית ב' אמות קבר דאיכא לימירי הואיל שלא עקר הפצימין ולא תתמו לגמרי באותו תחת ופתח וירוצאו אבל פרץ את פצימיו וסתמו מהכל מטמא כל סביביו ויש לו דין קבר הואיל וסתום כמל עדדיו קבר דטומאה בקרעת וירוצא דליכא לימירי מן חצי אצ"פ ירוצאו: עיין אחר שאר פרץ את פצימיו כלומר היה סתום

בית ססוס. שהיה לו פתח לחצר וסתמו: יש לו ד' אמות. חלוקת החצר אס באל חלוקה כאילו הוא פתוח: אינו **מעמא סביביו**. אלא כנגד הפתח אס מת צמחו: **פרץ אס פליגיו**. הרי הוא כקצר וחכמים טימאו את קציבות הקצר ד' אמות כדי שלא יקרבו עושי טהרות עד הקצר ויהאילו ולא לדעמייהו: **לעיר אחרת**.

לדך עיר אחרת: ונפקו בני פטרי. שהמזבחות צה לסתומין מאחריהם: **בני אוספ העיר**. האחרת מעבדין עליהן שכבר הוחזקו לקצר דרכן דרך אוקן המזבחות: **בני רה"ר מעבדין עליהן**. משום כדי דחקו בני רה"ר מתחלקין לתוך המזבחות: **הני מילי**. תוך ד' אמות של (א) ראש המזבי הסמוכות להי"ר מעבדין מלהעמיד דלתות לשם: **דרה"ר דמו**. לענין ספק טומאה צרה"ר: ולא היא. שאפי' ראו להעמידם לפניס מד' אמות מעבדין עליהן: **בי רדו יומא**. בית חרישת יוס אחד לזה וכן לזה לא תחרוש מתרגמינן לא תרדי (דברים וט) ה"ג **בי רדו יומא מאי אי יומא זרעא טרי יומא כרנא לא הו ואי יומא כרנא יומא דזרעא לא הו אי בעית אימא יומא דזרעא צאתרא דכריצ וטני ואי בעית אימא צומא דכרנא ונאחדורי: אי יומא דזרעא**. בשעת הזרע הוא נוח לחרוש שכבר נחרשת בשעת (א) הניר: **סרי יומי כרנא לא הו**. כלומר בשעת הניר יאכלן ישכור שזורים אין צו כדי מלאכת צ' ימים ויש צו יותר מכדי מלאכת יוס אחד: **ואי צומא כרנא**. של שעת הניר קאמרת לא הו יומא דזרעא והיאך ישכור שזורים בשעת הזרע: **אי בעית אימא יומא דזרעא**. ודקא קשיא לך **תרי יומי כרנא לא הו צאתרא דכריצ** ותנו בשעת הניר איכא ציומא דזרעא **תרי יומי כרנא**: ואי **בעית אימא יומא כרנא**. ודקאמרת לא הו יומא דזרעא צהדורי עסקינן שארץ קשה ויש צה מעלות ומורדות ויש טורה בשעת הזרע כשעת הניר: לישא אחריתא איפכא גרסינן ואי **בעית אימא יומא דכרנא**. ודקשי' לך **יומא דזרעא לא הו צאתרא דכריצ** ותני בשעת הזרע אמת קחת קולת לזריעה ואמת לאחרי הוציאה לכסות הזרע' ואי בעית אימא יומא זרעא ודקאמר' **תרי יומי כרנא לא הו צהדורי עסקינן** שם טוחה גדול בשעת הניר ויומא זרעא הו **תרי יומי כרנא** ולשון זה הגון: **דוולא**. אס יש לכן צור שממנו משקין שדה: **בי דלו יומא**. ע"ש שיהא צו כדי להשקות שדה כדי פעולת יוס לזה וכדי פעולת יוס לזה משום שזר פועל: **פרדיסא**. כרס: **ג' קנין**. לכל אחד לפי חשבון סאליס כחצר המשכן: **אין אלו אלא דבני נציאות**. בלא טעם: **אוליפא**. כל י"ב גפנים

קרי אוליפא. דרפסי. עוד: **יטלה נצואה נו'**. משום דלמר ליה לעיל אין אלו אוליפא דבני נציאות שקרי דבני חכמים נצואה נקט לזה לזה מילתא: **אטו הספ לא נציא הוא**. ובי אין חכם ראוי להיות נציא דקאמר בני יטלה מן הנביאים וניתנה לחכמים מכלל דמעיקרא לא היתה נצואה לחכמים: **הכי קאמר אע"פ שניטלה מן הנביאים**. שאינם חכמים מן חכמים לא יטלה (ו) ונציאיש י' לכן לנב חכמה: **סדע**. שלא יטלה מן חכמים: משמיה

שנחרצ לא הוה להו טעם ציאה לעוצרי עצירה הא מפיק ליה מדכתיב מים גנוזים ימתקו (משלי ט) **דפרץין הכא וי"ל דאיכא לשנויי התם כדמשני הכא ינטל טעם ציאה ומעוצרי עצירה לא ינטלה ולא חש להקשות בכל מקום**: ונע"פ מוס' גיטין עב. ד"ה ומשום וכו').

בזריעא ודקשיא לך לא הו תרי יומי כרבא להאי לישא. לעולם איכא תרי יומי בהדורי ארץ טרשיים היא ובתחלה היא קשה הרבה דכל מה שחורש ב' ימים תיכף לקצירה יכול לחרוש ביום אחד דזריעא וכו' קבלת' א"י מ' אב"י ליאלי הוינו בזה ראשון. היכא דמי אי בי רדו יומא דזריעא שבין ורע"ב אצ"ג דאיכא מתיצה סביב הקבר ואיכא פתח שזרובין בימות החמה חורשין אותה בימות הגשמים סמוך (וירעין) לפי שתהא נוחה לזרוע ואז צריך יום אחד למלאכה לפועל אחד בין חרישה בין ורע"ב אפילו הכי ליכא יומא כרבא יום חמה ין אורזין ורומשנין ביתור ובט' שעות בימים אלו יכול הפועל לחרושה לתקנה כל הצורך ונמצא שספסדי בעל השדה מט' שעות ולמעלה ואי בי רדו יומא כרבא כבהריבא ראשונה יש מלאכה לפועל אחד לחרוש בימות החמה כל היום כולו אפי' הכי לא הו תרי יומי בורעא כלומר בין ורע"ב ובין חרישה בדפחות מבי' ימים בימות הגשמים יכול לחרושה פעם אחת לזרעיה נמצא שספסדי ובי' שעות לפועל משיכר עצמו לתצאין. איבעית אימא דאיכא בי רדו יומא זרעא ודקא קשיא לך לא הו יומא כרבא דאי איכא יומא כרבא שלם אלא קמסטר אלא מדי דכרבא בית זמנא זמנא חזיא והדר גני זמנא אחריתא משום דבהריבא דהא לא קא הו ארעא נחא מתחת דהדשא אלא בריבות הללו איכא פעולה ליום איכא ואיבעית אימא דאיכא בי רדו יומא כרבא ודקא קשיא לך לא הו תרי יומי בורע"ב דאי איכא תרי יומי שלמינן משום דהדיא ארעא בהדרי כלומר שדה קשה הוא וארץ חריש וטרשיים היא ובימות החמה שיהא חזא ודקא צריך לחרוש יום אחד שלם מתחת קשיות שבה ועכשיו בימות הגשמים חזרות לקשייות וצריך לחרושה כדי שתהא נוחה לחרוש ובין חרישה וורע"ב צריך שני ימים מפני כי הימים קטנים הן. ל"א מוגה' בספרים וד"ה לזה. כי רדו יומא בוריעה לא הו תרי יומי כבהריב ואי בי רדו יומא כרבא לא הו תרי יומא לזרעיה והכי מפרש לא אי צריך יום אחד בין חרישה לזרעיה בימות הגשמים לא צריך תרי יומא לכרבא דפחות מבי' ימים יכול לכורבה פעם ראשונה (ג) קשה קרקע וצריך ליום אחד של חרישה וורע"ב יותר מיום אחד של

השוותפין פרק ראשון בבא בתרא

יב.

פרץ' פצימיו מטמא כ"ל סביביו. פי' הקוטר' כל קציביו ד' אמות כקצר ואין נראה לר' שמשון כיון דמסיימי מחילות וליכא למיחש שמא יעלה על הצית ויהאיל עליו לית לן למימר שטימא ד' אמות קציביו כדמוכח צפ' משום מלחמה (פטוה דף מד). גבי חצר הקצר העומד בתוכה

טעור ה"מ חצר הקצר דמסיימי מחיליו אכל (א) בעלמא תפיס לך נראה לו לפרש כגון שיש וזיון הרצב בולטין מן הצית מכל דל ויש צהן פותח טפח (א) לכל אחד ובשלא פרץ פליגיו אף על פי שסתמו אינו מטמא תחת השאר וזיון שסתמו של מת עומד לזאת דרך פתח^א אכל אס פרץ פליגיו וחזר ובנאן כשאר כותל ואין כאן פתח כלל מטמא כל קציביו דכל ז' חזין איכא לספוקי דשמא דרך תחת אמות ז' יא לא מן הצית ויש לישב פי' הקוטרס דצית נמי לא מסיימי מחילתא דלע"ג דליכא למיחש שמא יעלה על הצית מי"מ איכא למיחש שמא יגע כנתיא דקצר מטמא צמגע אפי' מן הלך כדמוכח בספרי צפרשת פרה דלומה^א (א) קצר זה קצר ססוס א' אינו אלא פתוח אמרת ק"ו ומה אלא שהוא מקבל טומאה אינו מטמא מכל הלדדין כשהוא פתוח הקצר שאינו מקבל טומאה אינו דין שלא יטמא מכל הלדדין כשהוא פתוח משמע דכשהוא ססוס מטמא אף צנוגע צו מן הדל: **מצר** שהחזיקו בו רבים אסור פֿלקקלָו. היינו כשהחזיקו צרשות^א אכל א' צאלן להחזיק שלא צרשות יש למחות צידס ולנקוט פירא ולתיצי כדמוכח בהמנחת (צ"ק דף קח. וסס): **ול"א פליגי מר כי אתריה ומר כי אתריה**. פי' ר"י צ"ר מרדכי

דנאחריה דרבי יהודה היה קרקע חשוב וטוב ויהא חשוב לטרוח צתעשה חלאי קצין (א) אכל צלחמיה דמנא קמא לא היה קרקע טוב כל כך שיהיה חשוב לטרוח צפחות מתעשה קצין ואף על פי שלא היה צו כדי חרישת יוס ראוי היה לטרוח ושחמא צעי צצצל מאי שאין הקרקע טוב כל כך ואינו ראוי כשיעור השנוי צמנשתניו: ה"ג ר"ס (א) **בעית אימא כרבא וזרעא ובהדורי**. פירוש בית חרישת יוס וספיז הו יומא לזרעא דכשיצא לזרעיה חורש וצחיזרתו עוד מושך המחרשה על הקרקע חזרע וזה צהדורי: **ואי בעית אימא יומא דזרעא**. ודקאמרת לא הו תרי יומי כרנא כריצ יומא פלגנא והדר תני ונכריצ עוד פלגים יומא:

דוול"א. פ"מ ארץ שמשקין אותה (א) צדלי לכל אחד ארץ שדולין לה יוס אחד וקשה לר"י דל"כ הוה ליה (א) למיתני צצצל מאי כדעבי צאיך ע"כ נראה כפ"ה: **א"ר יוס א' אלא אלא דברי נביאות**. לא לשנא

קאמר אלא כלומר שאומר בלא טעם^א דכי האי גוונא צכוק (א) (אלו) מומין (בסויות דף מה. וסס ד"ה עש) וצבי ימרת שאין צה לציפור מטמא צנוגע ונמצא אכל לא צהאל וקאמר עוד דצריקין **כדברי נציאות** מן נפשא אי אצר הוה ליטמא צהאל ואי לא אצר הוה לא ליטמא כלל וכן י"ל צכוק פ' כילד מעבדין (ערוצין דף ס: וסס ד"ה איו): **אמ"ר חכם לאו נביא הוא**. ואי"ט צפ' בן סורר (סנהדרין דף עה). דקאמר משחזר צהמ"ק ינטל טעם ציאה וימתן לעוצרי עצירה תקשי ליה נמי אטו קודם חש להקשות בכל מקום: ונע"פ מוס' גיטין עב. ד"ה ומשום וכו').

בזריעא ודקשיא לך לא הו תרי יומי כרבא להאי לישא. לעולם איכא תרי יומי בהדורי ארץ טרשיים היא ובתחלה היא קשה הרבה דכל מה שחורש ב' ימים תיכף לקצירה יכול לחרוש ביום אחד דזריעא וכו' קבלת' א"י מ' אב"י ליאלי הוינו בזה ראשון. היכא דמי אי בי רדו יומא דזריעא שבין ורע"ב אצ"ג דאיכא מתיצה סביב הקבר ואיכא פתח שזרובין בימות החמה חורשין אותה בימות הגשמים סמוך (וירעין) לפי שתהא נוחה לזרוע ואז צריך יום אחד למלאכה לפועל אחד בין חרישה בין ורע"ב אפילו הכי ליכא יומא כרבא יום חמה ין אורזין ורומשנין ביתור ובט' שעות בימים אלו יכול הפועל לחרושה לתקנה כל הצורך ונמצא שספסדי בעל השדה מט' שעות ולמעלה ואי בי רדו יומא כרבא כבהריבא ראשונה יש מלאכה לפועל אחד לחרוש בימות החמה כל היום כולו אפי' הכי לא הו תרי יומי בורעא כלומר בין ורע"ב ובין חרישה בדפחות מבי' ימים בימות הגשמים יכול לחרושה פעם אחת לזרעיה נמצא שספסדי ובי' שעות לפועל משיכר עצמו לתצאין. איבעית אימא דאיכא בי רדו יומא זרעא ודקא קשיא לך לא הו יומא כרבא דאי איכא יומא כרבא שלם אלא קמסטר אלא מדי דכרבא בית זמנא זמנא חזיא והדר גני זמנא אחריתא משום דבהריבא דהא לא קא הו ארעא נחא מתחת דהדשא אלא בריבות הללו איכא פעולה ליום איכא ואיבעית אימא דאיכא בי רדו יומא כרבא ודקא קשיא לך לא הו תרי יומי בורע"ב דאי איכא תרי יומי שלמינן משום דהדיא ארעא בהדרי כלומר שדה קשה הוא וארץ חריש וטרשיים היא ובימות החמה שיהא חזא ודקא צריך לחרוש יום אחד שלם מתחת קשיות שבה ועכשיו בימות הגשמים חזרות לקשייות וצריך לחרושה כדי שתהא נוחה לחרוש ובין חרישה וורע"ב צריך שני ימים מפני כי הימים קטנים הן. ל"א מוגה' בספרים וד"ה לזה. כי רדו יומא בוריעה לא הו תרי יומי כבהריב ואי בי רדו יומא כרבא לא הו תרי יומא לזרעיה והכי מפרש לא אי צריך יום אחד בין חרישה לזרעיה בימות הגשמים לא צריך תרי יומא לכרבא דפחות מבי' ימים יכול לכורבה פעם ראשונה (ג) קשה קרקע וצריך ליום אחד של חרישה וורע"ב יותר מיום אחד של

עין משפט ור מוצה

קא א מ"י פ"ב מהל' שמיטס הל' א סמג עשין פכ טוש"ע ח"מ ס' קטע ספק י: קי ב מ"י פ"י מהל' טומאה מת ב' א סמג עשין רלח: **קיא ג** ד טוש"ע ח"מ ס' קסג ספק ב:

קרב ה מ"י פ"ג מהל' נזקי ממון הל' ד סמג עשין סה טוש"ע ח"מ ס' שטו בגמ"ס וס' חזי ספק ב: ק י ד מ"י פ"ה מהל' שמיטס סמג עשין פכ טוש"ע ח"מ ס' קסג ספי א: קיד ח ה מ"י פ"א מהל' שכני הל' ד סמג שס טוש"ע ח"מ ס' קעא ספק ג:

מוסף רש"י

חובא בעבוד קודס

רבינו גרשום (המשך)

חורשין אותה ביום זרעיה ואותו היום אין חורש הפועל אלא ט' שעות ובי' שעות זרע בעל הבית מה שפועל חורש בט' שעות והכי מנהג ועכשיו בעי' בעל מגרא באיוו חרישת פערלות יום יום זרעיה דאינו אלא ט' שעות לא הו יומא כרבא כלומר שחזרור ומשכיר ביום קציר לא הוה פערלות יום שלם בחרישה דלאחר קצירה דבט' שעות תפליס פערלותו ונמצא יושב ובטל ג' שעות ונמצא ספסדי בעל הבית ואם בי רדו יומא כרבא כלומר אם מאותה חרישה אמות דחורשין תיכף לקצירה כל היום לא הו תרי יומא דזרעא כלומר אין שם פערלות חרישת ב' ימים של יום זרעיה שבימים חרישה תיכף לקצירה חזרש כל י"ב שעות א' תאמר באותו יום חרישה אמרי דהיינו פערלת יום שלם כשיכא לאותה חרישה של זרעיה לא יום שם פערלת ב' ימים כי ביום זרעיה הוא חורש כל ט' שעות ולא ישאר לפערלת מחזרת אלא פערלת ב' שעות ונמצא פועל יושב ט' שעות וספסדי בעה"ב שצריך לזשוכור ביום שלא ירצה פועל להשכיר עצמו למחצית היום. איבעית אימ' יומא זרעא. ודקא קשיא לך לא הו יומא כרבא: דכריב ונני. שחורש באותו יום שתיכף לקצירה עפמיס מה שחורש בט' שעות חזר ושתנה בט' שעות והוה שוה בשוה: איבעית אימא יומא כרבא. ודקא קשיא לך לא הו תרי יומא זרעא. לעולם איכא תרי יומי זרעא: בהדורי. שחורין קשה דאי סלעים וטרשיין היא ומה שפועל חורש ביום אחד תיכף לקצירה חזרות ותתקשה וצריך לחרוש בה פערלת ב' ימים דזרעיה מתחת הקשיות שמתקשה אחר חרישת קצירה. ולי". מוגה בספריים היכי דמי אי בי רדו ורע"ב לא הו תרי יומי כרבא. בהאי לישאנא משמע דטפי חורש הפועל בבתי ט' שעות זרע ורע"ב מכלולה יומא דכרבא דכבר רכיכא ארעא דחורשה כבר חדא זימנא והכי קאמר לו הו יומא כרבא דטפי מיומא הו אבל לא הו פערלת תרי יומי ואי בי רדו יומא כרבא להאי לישאנא לא הו יומא זרע דכל שחורש ביום כרבא יכול לחרוש ביום זרעיה בפחות מבי' שעות כדאמר בהאי לישאנא דהדא שחורש ביום יושב תיכף לקצירה. איבעית אימא כבהרבא ודקא קשיא לך לא הו יומא דזרעא לעולם הו דאע"ג דניחא דזרעיה חורשה באותו יום ורע"ב עמיס.